

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

26 березня 2020 р.

Київ

№ 8-рк

Приватному акціонерному товариству «Київстар»
Приватному акціонерному товариству «ВФ Україна»
Товариству з обмеженою відповідальністю «лайфселл»

Про здійснення заходів, спрямованих на запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції

Антимонопольний комітет України, розглянувши подання Департаменту досліджень і розслідувань ринків невиробничої сфери від 25 березня 2020 року № 130-01/138-п,

ВСТАНОВИВ:

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

- (1) Рекомендації надаються Антимонопольним комітетом України (далі – Комітет) у порядку, передбаченому статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», у сфері формування та реалізації конкурентної політики, сприяння розвитку конкуренції щодо здійснення заходів, спрямованих на розвиток конкуренції.
- (2) У зв'язку із прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 року № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» із змінами (далі – Постанова) Комітетом у межах повноважень проводиться щоденний моніторинг товарних ринків щодо запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема ринку послуг рухомого (мобільного) зв'язку, за результатами якого встановлено таке.

2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

- (3) Закон України «Про телекомунікації» визначає повноваження держави щодо управління та регулювання зазначеної діяльності, а також права, обов'язки та засади відповідальності фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у цій діяльності або користуються телекомунікаційними послугами.
- (4) Відповідно до статті 1 Закону України «Про телекомунікації» рухомий (мобільний) зв'язок - електрозв'язок із застосуванням радіотехнологій, під час якого кінцеве обладнання хоча б одного із споживачів може вільно переміщатися в межах усіх пунктів закінчення телекомунікаційної мережі, зберігаючи єдиний унікальний ідентифікаційний номер мобільної станції.
- (5) Статтею 37 Закону України «Про телекомунікації» передбачено: оператори, провайдери телекомунікацій здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства про телекомунікації; правовими основами діяльності операторів, провайдерів телекомунікацій є:
 - 1) рівні права операторів, провайдерів на ринку телекомунікацій України;
 - 2) пріоритет інтересів споживачів телекомунікаційних послуг;
 - 3) розвиток конкуренції в умовах функціонування операторів та/або провайдерів різних форм власності;
 - 4) недопущення вчинення дискримінаційних дій з боку операторів, провайдерів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках телекомунікаційних послуг проти інших суб'єктів цих ринків.
- (6) Відповідно до частини першої статті 38 Закону України «Про телекомунікації» оператори телекомунікацій мають, зокрема, право на установлення тарифів на телекомунікаційні послуги, що ними надаються, крім тих послуг, тарифи на які регулюються державою відповідно до цього Закону.
- (7) Згідно з частиною першою статті 39 Закону України «Про телекомунікації» оператори телекомунікацій, зокрема, зобов'язані:

здійснювати діяльність у сфері телекомунікацій відповідно до законодавства за умови включення до реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій, а у визначених законом випадках також за наявності відповідних дозволів;

надавати безоплатний доступ споживачам до телекомунікаційних мереж загального користування для виклику пожежної охорони, Національної поліції, швидкої допомоги, аварійних служб газу та підрозділів екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112, а також для надсилання благодійного телекомунікаційного повідомлення;

надавати телекомунікаційні послуги за встановленими показниками якості;

забезпечувати правильність застосування тарифів;

забезпечувати готовність своїх телекомунікаційних мереж до роботи в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану, в тому числі можливість оповіщення своїх споживачів у цих умовах.
- (8) Виходячи із зазначеного оператори надають платні послуги рухомого (мобільного) зв'язку для споживачів (абонентів), які не можуть бути повною мірою замінені іншими послугами.
- (9) Отже, товарними межами ринку є послуги рухомого (мобільного) зв'язку.

- (10) При цьому географічними межами ринку є територія України, тобто ринок є загальнодержавним.

3. СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ КВАЛІФІКУЄТЬСЯ

- (11) За наявною в Комітеті інформацією, основними учасниками ринку послуг рухомого (мобільного) зв'язку є:
приватне акціонерне товариство «Київстар» (далі – ПрАТ «Київстар») (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 21673832);
приватне акціонерне товариство «ВФ Україна» (далі – ПрАТ «ВФ Україна») (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 14333937);
товариство з обмеженою відповідальністю «лайфселл» (далі – ТОВ «лайфселл») (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 22859846)
- (12) ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» і ТОВ «лайфселл» здійснюють діяльність, зокрема з надання послуг рухомого (мобільного) зв'язку на всій території України.
- (13) ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» і ТОВ «лайфселл» не пов'язані відносинами контролю між собою та є окремими суб'єктами господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (14) За наявною в Комітеті інформацією, сукупна частка ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» і ТОВ «лайфселл» на ринку послуг рухомого (мобільного) зв'язку за підсумками 2018 та 2019 років становить близько 90 відсотків.
- (15) За наявною в Комітеті інформацією, загальнодержавний ринок послуг рухомого (мобільного) зв'язку характеризується таким:
інтенсивний розвиток та впровадження інноваційних технологій;
збільшення споживання послуг та доступність послуг для споживачів;
збільшення капіталовкладень кожним з операторів, у тому числі збільшення витрат на маркетинг;
застосування операторами мобільного зв'язку диференційованих тарифних планів та спеціальних умов для абонентів;
міграція суттєвої частини абонентів між операторами;
наявність кількох SIM-карток у кінцевому обладнанні абонентів.
- (16) Також, з 01 травня 2019 року в Україні запрацювала послуга MNP (Mobile Number Portability) – це можливість перейти від одного оператора до іншого та при цьому зберегти свій номер. Усі цифри, разом із кодом оператора, будуть прив'язуватись не до оператора мобільного зв'язку, а до абонента.
- (17) Такі характеристики є ознаками конкурентного ринку, конкуренція між операторами мобільного зв'язку є значною, постійною та тривалою.

4. ОБСТАВИНИ, ЯКІ МОЖУТЬ ПРИЗВЕСТИ ДО ПОРУШЕНЬ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

- (18) Постановою, із змінами, зокрема:
встановлено карантин на усій території України з 12 березня до 03 квітня 2020 року;

заборонено:

- з 12 год. 00 хв. 18 березня 2020 року до 03 квітня 2020 року регулярні та нерегулярні перевезення пасажирів автомобільним транспортом у приміському, міжміському внутрішньообласному й міжобласному сполученні (крім перевезення легковими автомобілями);

- із 17 березня 2020 року до 03 квітня 2020 року перевезення пасажирів метрополітенами міст Києва, Харкова і Дніпра відповідно до рішення Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій від 16 березня 2020 року;

- з 12 год. 00 хв. 18 березня 2020 року до 03 квітня 2020 року перевезення пасажирів залізничним транспортом в усіх видах внутрішнього сполучення;

рекомендовано центральним і місцевим органам виконавчої влади, іншим державним органам, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям забезпечити організацію позмінної роботи працівників, а за технічної можливості — також роботи в режимі реального часу через Інтернет.

- (19) 25.03.2020 на засіданні уряду було внесено зміни до Постанови, зокрема в частині продовження карантину до 24.04.2020.
- (20) Крім того, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 введено режим надзвичайної ситуації на всій території України до 24.04.2020.
- (21) Пунктом 2 Прикінцевих положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» визначено, що на період встановлення карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19):
роботодавець може доручити працівникові, у тому числі державному службовцю, службовцю органу місцевого самоврядування, виконувати протягом певного періоду роботу, визначену трудовим договором, вдома, а також надавати працівнику, у тому числі державному службовцю, службовцю органу місцевого самоврядування, за його згодою відпустку;
власником підприємства, установи, організації або уповноваженим органом може змінюватися режим роботи органів, закладів, підприємств, установ, організацій, зокрема щодо прийому та обслуговування фізичних та юридичних осіб. Інформація про такі зміни повинна доводитися до відома населення з використанням веб-сайтів та інших комунікаційних засобів.
- (22) З метою запобігання поширенню COVID-19 більшість громадян України вимушені залишатись в ізоляції та/або працювати дистанційно.
- (23) Щодня Міністерство охорони здоров'я України та інші органи влади на урядовому порталі (<https://www.kmu.gov.ua/news/>) наголошують, що головним захистом від зараження коронавірусної інфекції є дотримання особистих правил гігієни, мінімізація контактів та закликає залишатися вдома, без потреби не виходити на вулиці, за можливості працювати дистанційно, при найменшому натяку на хворобу інформувати лікарів, самоізолюватися.
- (24) Ізоляція громадян, можливість отримання інформації виключно з використанням комунікаційних засобів [засобів зв'язку, у тому числі мобільного (рухомого)] та необхідність дистанційної роботи призведуть до збільшення обсягів споживання послуг мобільних операторів і, як наслідок, можуть призвести до збільшення витрат населення

на оплату послуг рухомого (мобільного) зв'язку, у тому числі послуг з передачі даних і забезпечення доступу до мережі Інтернет.

- (25) В умовах зосередженості органів влади здебільшого на необхідності запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) та подолання наслідків, до яких може призвести тимчасове введення карантинних заходів, існують ризики вчинення учасниками ринку послуг рухомого (мобільного) зв'язку, з метою отримання надприбутків, узгоджених / схожих дій, які можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції шляхом одночасного або узгодженого:
- підвищення вартості тарифних планів;
 - закриття соціальних, дешевих, мінімальних тарифних планів;
 - автоматичного (примусового) переведення абонентів на дорожчий тарифний план;
 - погіршення якості надання послуг тощо.

5. ОЦІНКА ВІДПОВІДНОСТІ ДІЙ

- (26) Відповідно до частини другої статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкти господарювання, органи влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.
- (27) Частиною четвертою статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюються органами Антимонопольного комітету України.
- (28) Відповідно до статті 5 Закону України «Про захист економічної конкуренції» узгодженими діями є укладення суб'єктами господарювання угод у будь-якій формі, прийняття об'єднаннями рішень у будь-якій формі, а також будь-яка інша погоджена конкурентна поведінка (діяльність, бездіяльність) суб'єктів господарювання.
- (29) Статтею 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що антиконкурентними узгодженими діями є узгоджені дії, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції. Відповідно до цієї статті цього Закону антиконкурентними узгодженими діями, зокрема, визнаються узгоджені дії, які стосуються, крім іншого, встановлення цін чи інших умов придбання або реалізації товарів, обмеження виробництва, ринків товарів, техніко-технологічного розвитку, інвестицій або встановлення контролю над ними.
- (30) Антиконкурентними узгодженими діями, відповідно до частини третьої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», вважається також вчинення суб'єктами господарювання схожих дій (бездіяльності) на ринку товару, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції у разі, якщо аналіз ситуації на ринку товару спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій (бездіяльності).
- (31) Згідно з частиною четвертою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вчинення антиконкурентних узгоджених дій забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

- (32) Відповідно до пункту 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» антиконкурентні узгоджені дії є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (33) Одночасні / схожі дії операторів мобільного зв'язку у вигляді призупинення, зміни тарифних планів та якості надання послуг мобільного зв'язку можуть призвести до:
- унеможливлення користувачами (абонентами) вчасно отримувати інформацію (зокрема через використання комунікаційних засобів) та виконання професійних обов'язків;
 - покладення тягаря, у вигляді додаткових фінансових витрат, на користувачів послуг рухомого (мобільного) зв'язку – громадян України та суб'єктів господарювання, які в умовах ізоляції та дистанційної роботи вимушені користуватись послугами в більших обсягах та потребують стабільної якості надання цих послуг тощо.
- (34) Враховуючи, що послуги рухомого (мобільного) зв'язку не можуть бути повною мірою замінені іншими послугами, у споживачів (абонентів) не буде альтернативних шляхів отримання вказаних послуг.
- (35) В умовах, коли основними надавачами послуг рухомого (мобільного) зв'язку є ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» і ТОВ «лайфселл», споживачі (абоненти) можуть бути змушені приймати одночасно встановлені невідгідні умови вказаних суб'єктів господарювання.
- (36) Крім того, такі дії можуть призвести до спотворення конкуренції між надавачами цих послуг – операторами рухомого мобільного зв'язку.
- (37) Враховуючи викладене, такі одночасні / схожі дії ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» і ТОВ «лайфселл» можуть бути кваліфіковані як антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання.
- (38) Відповідно до пункту 5 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», у сфері формування та реалізації конкурентної політики, сприяння розвитку конкуренції, нормативного і методичного забезпечення діяльності Антимонопольного комітету України та застосування законодавства про захист економічної конкуренції Антимонопольний комітет України має повноваження надавати обов'язкові для розгляду рекомендації та вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, установ, організацій, суб'єктів господарювання, об'єднань пропозиції щодо здійснення заходів, спрямованих на обмеження монополізму, розвиток підприємництва і конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, а також щодо припинення дій або бездіяльності, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.

Враховуючи викладене, з метою здійснення заходів, спрямованих на запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, на підставі пункту 5 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Антимонопольний комітет України надає приватному акціонерному товариству «Київстар» (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 21673832), приватному акціонерному товариству «ВФ Україна» (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 14333937), товариству з обмеженою відповідальністю «лайфселл» (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 22859846) такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

У зв'язку з упровадженням обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням на території України коронавірусної хвороби (COVID-19), запобігати порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема утриматись від підвищення вартості тарифних планів, закриття соціальних, дешевих, мінімальних тарифних планів, автоматичного (примусового) переведення абонентів на дорожчий тарифний план, погіршення якості надання послуг.

Рекомендації є обов'язковими для розгляду органами та особами, яким вони надані.

Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України у 10-денний строк з дня їх отримання.

Голова Комітету

Ю. ТЕРЕНТЬЄВ